

Porvoon erityisuimakortin myöntämisen kriteerit

Elinvoimalautakunta 20.08.2024 § 54

Valmistelu ja lisätiedot

liikuntapalveluiden päällikkö Marjo Rantala, hyvinvointikoordinaattori Petra Bärlund-Hämäläinen, vapaa-aikajohtaja Minna Särelä, etunimi.sukunimi@porvoo.fi

Porvoossa erityisuimakortin myöntämiskriteerit on tarve päivittää. Vuoden 2023 lokakuussa on tehty aloite kriteerien päivittämisestä ja silloin aloitteeseen on vastattu, että seurataan ensin Helsingin vastaava prosessi loppuunsaatetuksi ja tehdään Porvoon toimenpiteet tämän jälkeen. Helsingin kaupungin prosessi on saatu päätökseen ja uudet erityisuimakortin myöntämiskriteerit astuivat siellä voimaan 1.3.2024.

Porvoossa myydään erityisuimakortteja vuodessa noin 170 kpl. Tällä hetkellä erityisuimakortin voi ostaa palvelupiste Kompassista, jos Kela-korttiin on merkitty jokin alla olevista tunnuksista:

- astma: Kela-kortin tunnus 203
- diabetes: Kela-kortin tunnus 103
- lihastauti: Kela-kortin tunnus 108
- psykiatriset sairaudet: Kela-kortin tunnus 112 tai 188
- MS-tauti: Kela-kortin tunnus 109 tai 303
- Parkinsonin-tauti: Kela-kortin tunnus 110
- reuma: Kela-kortin tunnus 202
- sepelvaltimotauti: Kela-kortin tunnus 206
- sydämen vajaatoiminta: Kela-kortin tunnus 201
- näkövammaiskortti
- EU:n vammaiskortti (1.1.2022 alkaen)

Erityisuimakortti on vuosikortti (93,50 euroa/vuosi), joka oikeuttaa uintiin Porvoon uimahallissa hallin aukioloaikoina kerran päivässä. Se on voimassa yhden (1) vuoden ostopäivästä. Erityisuimakortti on henkilökohtainen ja tarkoitettu porvooolaisille.

Erityisuimakortin alkuperäinen tavoite on ollut kannustaa toimintarajoitteisia kaupunkilaisia itsenäiseen liikuntaan erityisuimakortin avulla. Usein henkilöillä, joilla on toimintakyvyn rajoitteita, on muita vähemmän tosiasiallisia mahdollisuuksia hyödyntää kaupungin muita liikuntapaikkoja tai liikuntatapahtumia esimerkiksi liikuntapaikkojen saavutettavuuden vuoksi. Uimahallilla esteettömyys on esimerkiksi liikuntarajoitteisen henkilön näkökulmasta muita liikuntapaikkoja hieman parempi, ja sen vuoksi juuri käytön mahdollistaminen erityisuimakortin avulla etenkin toimintarajoitteisille on tarpeen.

Tällä hetkellä diagnoosit erityisuimakortin myöntämiskriteereinä eivät kohtele eri vamma- ja pitkäaikaissairausryhmiä yhdenvertaisesti. Nykytiedon valossa lähes kaikkien katsotaan hyötyvän liikunnasta perussairaudesta riippumatta, mutta tällä hetkellä erityisuimakortti

myönnetään ainoastaan yksittäisille valikoiduille sairaus- ja vammaryhmille. Osa vamma- ja sairausryhmistä jää mahdollisuuden ulkopuolelle. Lisäksi erityisuimakortin nykyisten kriteerien todentaminen kortin myöntötilanteessa ei noudata hyviä käytäntöjä yksityisyydensuojan huomioisesta.

Lähtökohtaisesti erityisuimakortti tulisi pystyä myöntämään yhdenvertaisemmin diagnoosista riippumatta. Kortti olisi tarkoituksenmukaista kohdentaa juuri niille porvoalaisille, joilla on pysyvän vamman tai pitkäaikaissairauden aiheuttama merkittävä toimintakyvyn rajoite.

Porvoon kaupunki on vastaanottanut keväällä 2024 yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnalta lisäselvityspyynnön koskien erityisuimakortin myöntämiskriteereitä. Asian vireille laittanut henkilö vaatii itselleen oikeutta ostaa erityisuimakortti yhdenvertaiseen kohteluun vedoten. Henkilön Kela-kortissa ei ole ostoon oikeuttavaa numeromerkintää, vaikka hänellä hyvin samankaltainen sairaus selvityksen mukaan onkin.

Toinen huomioitava asia on, että kortti tulisi pystyä myöntämään asiakkaan yksityisyydensuoja ja tietosuoja huomioiden. Tällä hetkellä se ei ole mahdollista, vaan myöntämistilanteessa henkilö todistaa osto-oikeutensa Kela-kortilla, josta selviää henkilöllä oleva lääkekorvattavuuteen oikeuttava sairaus.

Asiaa valmistelleen sisäisen työryhmän lisäksi Porvoon erityisuimakortin kriteereistä on keskusteltu myös Porvoon vammaisneuvoston kanssa. Vammaisneuvoston kokouksessa (06/24) todettiin, että Helsingissä voimaan astuneet kriteerit vaikuttavat hyviltä myös Porvoon kriteereiksi, pois lukien Helsingin kriteerilistalla oleva taksikortti. Tätä ei voida ottaa myöntökriteeriksi Porvoossa, koska sellaista ei ole Porvoossa käytössä. Lisäksi vammaisneuvosto totesi, että myöntämiskäytännön on oltava yhdenvertainen ja yksilönsuojan on toteuduttava.

Kriteerit, joita esitetään Porvoon kaupungin uusiksi erityisuimakortin myöntämisperusteiksi ovat:

- liikkumisesteisen pysäköintitunnus / vammaisen pysäköintilupa
- näkövammaiskortti
- EU:n vammaiskortti

Nämä kriteerit mahdollistavat sen, että porvoolaiset, joilla on merkittävä toimintakyvyn rajoite, saavat erityisuimakortin yhdenvertaisesti. Kriteerit myös edistävät porvoolaisten toimintarajoitteisten henkilöiden yhdenvertaisuutta samalla säilyttäen yksilönsuojan ja yksityisyyden.

Liikkumisesteisen pysäköintitunnuksen tai sitä edeltäneen vammaisen pysäköintiluvan myöntää Liikenne- ja viestintävirasto Traficom hakemuksen ja lääkärinlausunnon perusteella.

Näkövammaiskorttia myöntävät Näkövammaisten liiton jäsenjärjestöt. EU:n vammaiskortin myöntää Kela.

On mahdollista, että aiemmin erityisuimakorttialennukseen oikeutettujen asiakkaiden joukossa on myös henkilöitä, jotka eivät olisi uudistuksen jälkeen oikeutettuja erityisuimakorttiin. Osa näistä asiakkaista kuuluu mahdollisesti johonkin toiseen alennusryhmään, kuten opiskelijat, työttömät tai eläkeläiset. Näillä asiakkailla, joilla ei ole merkittävää toimintakyvyn rajoitetta, on arvion mukaan kuitenkin toimintakykynsä puolesta mahdollisuus hyödyntää myös kaupungin muita liikuntamahdollisuuksia toisin kuin erityisuimakorttiin jatkossa oikeutetuilla henkilöillä, joilla on merkittäviä toimintakyvyn rajoitteita.

Apulaiskaupunginjohtaja

Hyväksytään erityisuimakortin kriteerit esitetyn mukaisina. Kriteerit astuvat voimaan 1.1.2025 lähtien.

Päätös

Elinvoimalautakunta päätti yksimielisesti palauttaa asian uuteen valmisteluun. Lautakunta evästi viranhaltijoita huomioimaan jatkovalmistelussa Hyte-näkökulman ja pyytää tarvittavia asiantuntijalausuntoja sosiaali- ja terveystaloukselta sekä huomioimaan yksilön oma päätösvalta diagnoosin sisältävissä kriteereissä.

Elinvoimalautakunta 15.10.2024
1952/02.09.00/2024

Valmistelu ja lisätiedot

liikuntapalveluiden päällikkö Marjo Rantala, vapaa-aikajohtaja Minna Särelä, etunimi.sukunimi@porvoo.fi

Erityisuimakortin kriteerien ehdotettu muutos ei työryhmän selvityksen mukaan heikennä kohtuuttomasti kelakortin tunnuksella asioineiden mahdollisuutta saada erityisuimakorttia. Tämä selittyy sillä, että osa heistä on tälläkin hetkellä oikeutettu EU-vammaiskorttiin.

EU-vammaiskortin voi saada henkilö, jolle on myönnetty seuraavia Kelan etuuksia tai palveluita:

- alle 16-vuotiaan vammaistuki
- 16 vuotta täyttäneen vammaistuki
- eläkettä saavan hoitotuki
- kuulovammaisen tulkkaukspalvelu (A)
- kuulo- ja näkövammaisen tulkkaukspalvelu (A)
- puhevammaisen tulkkaukspalvelu (A).

Muut päätökset, joita mm. hyvinvointialueet tekevät:

- vammaispalvelulain mukainen päivätoimintapäätös
- vammaispalvelulain mukainen kuljetuspalvelupäätös
- sosiaalihuoltolain mukainen liikkumisen tuen päätös (ns. kuljetuspalvelupäätös)
- päätös saattajapalvelusta (A) (osana vammaispalvelulain mukaista kuljetuspalvelupäätöstä tai sosiaalihuoltolain mukaista liikkumista tukevaa päätöstä)
- näkövammaiskortti (A)
- omaishoitopimus (vammaiskortti tarkoitettu omaishoidettavalle) (A)
- vammaispalvelulain mukainen palveluasumispäätös (A)
- päätös vammaispalvelulain mukaisesta henkilökohtaisesta avusta (A)
- erityishuolto-ohjelman mukainen päätös ja siihen liittyvät palvelut (A)
- erityisen tuen päätös (A)
- hengityshalvauspäätös (A).

EU-vammaiskortin voi saada Kelan vammaistukea saava henkilö. Kelan vammaistuki myönnetään henkilöille, joilla:

- on lääkärin toteama vamma tai pitkäaikainen sairaus
- toimintakyky on heikentynyt vähintään vuoden ajan
- joille aiheutuu vammasta tai sairaudesta haittaa tai tarvitsevat niiden takia apua tai ohjausta.

Vammaistuki ei tarkoita, että henkilöllä tulisi olla jokin fyysinen vamma, vaan vammaistukea voi saada henkilö, jonka toimintakyky on heikentynyt. Vammaistukea voidaan myöntää myös siis pitkäaikaissairaille, kuten mielenterveyskuntoutujille tai niille henkilöille, joilla on vaikeuksia esimerkiksi toiminnanohjauksen kanssa.

Hyvinvointialueelta on pyydetty lausuntoa erityisuimakortin kriteereistä ja ehdotetuista muutoksista, mutta määräaikaan mennessä lausuntoa ei saatu.

Erityisuimakortin kriteerien voimaantuloon esitetään siirtymävaihemallia.

- Vuonna 2025 erityisuimakortin myöntökriteereihin lisätään liikkumisesteisen pysäköintitunnus (entinen vammaisen pysäköintilupa) ja muut kriteerit jäävät voimaan.
- Tilastoidaan erityisuimakortin hankintatapoja sekä tehdään asiakaskyselyä kortin hankkineille asiakkaille.
- Tilastojen ja saadun palautteen perusteella laaditaan elinvoimalautakunnalle esitys erityisuimakorttikriteereistä marraskuussa 2025

Erityisuimakorttia ei tässä siirtymävaihemallissa pystytä myöntämään tavalla, joka turvaisi asiakkaan yksityisyydensuojan. Myöntämistilanteessa henkilö todistaa edelleen osto-oikeutensa Kela-kortilla, josta selviää henkilöllä oleva lääkekorvattavuuteen oikeuttava sairaus. Kyseessä on asia, joka tulee huomioida vastaisuudessakin asiakaspalvelutilanteessa.

Apulaiskaupunginjohtaja

Elinvoimalautakunta päättää lisätä erityisuimakortin myöntämiskriteeriksi 1.1.2025 alkaen myös liikkumisesteisen pysäköintitunnuksen (entinen vammaisen pysäköintilupa). Lisäksi elinvoimalautakunta päättää, että kriteerejä sekä toimintamallia seurataan ja arvioidaan tulevan vuoden aikana sekä näiden pohjalta tuodaan esitys erityisuimakortin kriteereistä uudelleen päätettäväksi syksyn 2025 aikana.